

D E C I Z I E

06 mai 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul Iulia Sîrcu

Judecătorii

Galina Stratulat, Iuliana Oprea,

Ion Druță, Ion Corolevschi

examinând recursul declarat de către Ion Șiman, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ion Șiman împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la prezumția nevinovăției și aplicării torturii psihice, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2015, prin care a fost respins apelul declarat de către Ion Șiman, admis apelul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, casată hotărârea Judecătoriei Rîșcani, municipiul Chișinău din 30 iunie 2014 și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost respinsă,

c o n s t a t ă:

La 25 ianuarie 2012, Ion Șiman a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la prezumția nevinovăției și aplicării torturii psihice, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul Ion Șiman a indicat că prin ordonanța din 14 martie 2011 a procurorului secției investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Mihai Uglea, în privința sa a fost începută urmărirea penală în baza art.332 alin.(1) Cod penal.

Susține că urmărirea penală a fost pornită în baza sesizării ministrului culturii Boris Focșa. În rezultatul examinării sesizării s-a constatat că la 23 august 2010 în cancelaria Ministerului Culturii, de către directorul general al SA „Moldova-Film” Ion Șiman, cu nr. 2625, a fost înregistrat proiectul noului statut al întreprinderii, care urma să fie aprobat de Adunarea generală a acționarilor.

Indică că conform procesului-verbal nr. 2 al Adunării generale extraordinare a acționarilor SA „Moldova-Film” din 07 septembrie 2010, de către acționari a fost aprobat unanim proiectul statutului, cu modificarea conținutului punctelor 5.4 și 5.6

ale acestuia, referitoare la componența numerică a consiliului societății din 3 în 5 persoane și a comisiei de revizie, care urma să fie înlocuită cu o singură persoană - cenzorul, astfel, fiind împuternicit de Adunarea generală a acționarilor, la 22 septembrie 2010 a prezentat, iar Camera Înregistrării de Stat a înregistrat noul statut al întreprinderii.

Susține că în rezultatul investigațiilor s-a stabilit că în statutul înregistrat, contrar pct.7.2 subpunctul 1 al procesului-verbal nr. 2 din 07 septembrie 2010 al Adunării generale extraordinare a acționarilor SA „Moldova-Film” și art.50 alin.(3) lit.a) din Legea privind societățile pe acțiuni, în mod ilegal a fost introdus un alineat nou (pct.5.5 alin. 4), potrivit căruia, în cazul când directorul general nu are la activ sancțiuni disciplinare confirmate de instanța de judecată prin hotărâre definitivă, atunci contractul individual de muncă se prelungește automat încă pentru un termen stabilit în contractul anterior sau pe un termen nelimitat. Astfel, urmare a falsificării statutului SA „Moldova-Film”, Ion Șiman ilegal și-a asigurat funcția de director general al întreprinderii pentru o perioadă de 5 ani, în timp ce contractul prin care acesta a fost angajat în funcție expira la 16 ianuarie 2011.

La 12 aprilie 2011 reclamantul a depus plângere la Procuratura Generală invocând ilegalitatea ordonanței de pornire a urmăririi penale, însă în termenul stabilit de lege răspuns nu a primit. Astfel, la 15 aprilie 2011 a depus plângere la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, însă prin încheierea din 13 mai 2011 aceasta a fost respinsă ca ilegală. Ulterior, prin decizia Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 09 noiembrie 2011 recursul înaintat a fost declarat inadmisibil.

Menționează reclamantul că prin ordonanța ofițerului de urmărire penală a PCE al DGUP al CCCEC din 20 septembrie 2011, A. Cuciuc, a fost recunoscut în calitate de bănuț, iar la 15 decembrie 2011, prin ordonanța de încetare a urmăririi penale a procurorului în Procuratura Anticorupție, Dumitru Obadă a fost încetată urmărirea penală pe motivul lipsei elementelor componenței de infracțiune prevăzute la art. 332 Cod penal.

Consideră că urmărirea penală a fost pornită la comanda și în rezultatul demersului înaintat de ministrul culturii, cu care era în relații ostile și care nu a dorit prelungirea contractului de muncă, fapt ce constituie o încălcare a art. 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Prin urmare, solicită Ion Șiman constatarea faptului încălcării dreptului la prezumția nevinovăției, a drepturilor procesuale privind legalitatea pornirii urmăririi penale, precum și aplicării torturii psihice, interzise de art. 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acțiuni realizate prin pornirea sistematică și ilegală a urmăririlor penale, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor, în folosul său, a sumei de 5500000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 31 ianuarie 2012 cererea nominalizată a fost restituită reclamantului, din motiv că la aceeași instanță se află în judecată un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeiuri.

Prin decizia Curții de apel Chișinău din 07 iunie 2014 a fost casată încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 31 ianuarie 2012, cauza fiind remisă în aceeași instanță la stadiul de primire a cererii.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 14 noiembrie 2012 a fost admisă cererea de recuzare înaintată de către Ion Șiman judecătorului Ilașco Valentin, iar prin încheierea din 19 noiembrie 2012 cauza nominalizată a fost primită în procedura judecătorului Nina Arabadji.

Ulterior, la 23 decembrie 2013 reclamantul a depus cerere de completare a acțiunii, prin care a solicitat constatarea faptului că în urma pornirii ilegale a urmăririi penale și atragerii la răspundere penală, a fost eliberat din funcția de director general al SA „Moldova-Film” și că în urma acestor acțiuni a ratat încasarea salariului pentru o perioadă de 32 luni, în mărime de 444787 lei, precum și încasarea din contul bugetului de stat, de la Ministerul Finanțelor, în beneficiul său a sumei de 444787 lei cu titlu de venit ratat în urma acțiunilor ilegale ale Procuraturii Generale și a organului de urmărire penală CNA.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 30 iunie 2014 acțiunea a fost admisă parțial, a fost constatat faptul încălcării dreptului constituțional al lui Ion Șiman privind prezumția nevinovăției și ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale, a fost încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Ion Șiman suma de 8000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10000 lei cu titlu de prejudiciu material, iar în total suma de 18000 lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2015 a fost respins apelul declarat de Ion Șiman, admis apelul declarat de Ministerul Finanțelor, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 10 februarie 2015 și suplimentar la 24 aprilie 2015, Ion Șiman a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel cerând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și parțială a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului, recurentul Ion Șiman a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată, ilegală și arbitrară, deoarece la emiterea acesteia a fost interpretată eronat legea, nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată, a fost aplicată eronat analogia legii și au fost aplicate eronat normele de drept material.

Menționează că nu este de acord cu hotărârea primei instanțe în partea respingerii pretenției cu privire la constatarea faptului aplicării torturii psihice. Trimiterile făcute de instanța de fond la prevederile art. 123 CPC nu sunt relevante cazului dat, deoarece este un alt obiect al litigiului și alte părți procesuale.

A invocat că anume interpretarea eronată a art. 123 CPC a și dus la respingerea cererii în privința încasării sumei de 444787 lei.

De asemenea, consideră că instanța de fond incorect și ilegal a afirmat în hotărâre că încetarea urmăririi penale este o satisfacție morală, fără a dezvălui consecințele acestei pretense satisfacții.

În privința bolilor pe care le-a căpătat în rezultatul atragerii sale la răspundere penală există probe incontestabile la dosar care și demonstrează acest fapt, iar

trimiterile făcute în referința de către intimat la prevederile art. 121-122 CPC sunt declarative și eronate.

Consideră că apelul depus de Ministrul Finanțelor este depus tardiv și din numele unei persoane neîmputernicite. Deși în mod direct a solicitat restituirea apelului declarat de o persoană neîmputernicita și în lipsa procurii instanța de apel nu s-a pronunțat. Admiterea apelului declarat de o persoană neîmputernicita este o interpretare eronată a legii și un abuz de drept a instanței de judecată.

Invocă că instanța de apel a interpretat eronat Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 și a ignorat prevederile art. art. 6 lit. b), 7 lit. e), 10, 11 și 12 din această lege.

Totodată, consideră recurentul că instanța de apel era obligată să constate ilegalitatea atragerii sale la răspundere penală în lipsa faptei și a elementelor componente de infracțiune, cu scopul de a fi umilit, șantajat, discreditat și defăimat.

Afirmă că în ambele instanțe de judecată a fost lipsit de dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Suplimentar a mai invocat că din cererea de chemare în judecată rezultă univoc aplicarea intenționată și în scop de șantaj de a-l distruge fizic și moral, a pârgghiilor penale ceea ce este o tortură psihică, aplicată deliberativ de organele de stat, ceea ce constituie o încălcare a art. 3 și 8 a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 1. Protocolul nr. 1 și art. 2 a Protocolului nr. 4 al Convenției, iar prejudicierea sa materială este cauzată prin obligarea sa de a se prezenta cu avocat căruia i-a achitat plata pentru serviciile juridice, ceea ce constituie un atac asupra proprietății sale financiare.

Prin acțiunile sale ilegale, organele procuraturii au încălcat flagrant și prevederile art. art. 1, 3, 5, 7, 11, 12, 13, 22, 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Consideră că cerințele sale din acțiune se înscriu perfect și în prevederile art. 2 alin. (1) și art. (3) alin.(1) lit. a) și c) art. 6 lit. a), pct. b din Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La 02 aprilie 2015, Ministerul Finanțelor a prezentat referință pe marginea recursului depus, solicitând respingerea acestuia ca inadmisibil.

În conformitate cu art.434 alin.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei redactate.

Din actele pricinii este cert faptul că la 10 februarie 2015, Ion Șiman a primit copia deciziei Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2015, iar la 10 februarie 2015, adică în termenul prevăzut de lege Ion Șiman a declarat recurs.

În conformitate cu art.440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 22 aprilie 2015 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art.444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia instanței de apel și menținută hotărârea primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit. f) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărîrea primei instanțe.

Pe parcursul judecării pricinii s-a stabilit că Ion Șiman s-a adresat în instanța de judecată cu acțiune împotriva Ministerului Finanțelor și Procuraturii Generale a Republicii Moldova prin care a solicitat constatarea faptelor încălcării dreptului constituțional privind prezumția nevinovăției, ale drepturilor procesuale privind legalitatea pornirii urmăririi penale, încasarea din contul Ministerului Finanțelor a sumei de 500000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică precum și constatarea faptului aplicării față de el a torturii psihice, interzise de art. 3 CEDO, acțiuni realizate prin pornirea sistematică ilegală de către organele de drept a urmăririi penale 5 la număr, încasarea sumei de 5500000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Fiind investită cu judecarea pricinii în fond prima instanță a admis parțial acțiunea, constatînd faptul încălcării dreptului constituțional al lui Ion Șiman privind prezumția nevinovăției și ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale, încasînd din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Ion Șiman suma de 8000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10000 lei cu titlu de prejudiciu material, iar în total suma de 18000 lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Instanța de apel, judecînd pricina în ordine de apel a casat hotărîrea primei instanțe și a emis o nouă hotărîre de respingere integrală a acțiunii, concluzionînd că prima instanță a emis o hotărîre neîntemeiată, neconfirmată prin probe concludente și reale care ar confirma acțiunile ilicite din partea organelor de urmărire penală și a procuraturii din Republica Moldova în privința recurentului-reclamant și faptul încălcării dreptului constituțional al reclamantului privind prezumția nevinovăției și ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel la emiterea deciziei a aplicat eronat normele de drept material reieșind din următoarele.

Astfel, art. 1 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești stipulează că prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Conform art. 1405 alin. (1) Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 1422 alin. (1) și art. 1423 alin. (1) și (2) Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte

ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În speță, prin ordonanța procurorului investigații financiare-economice a Procuraturii Generale, Uglea Mihail din 14 martie 2001 a fost dispusă începerea urmăririi penale în baza art. 332 alin. (1) CP pe faptul înscrierii de către o persoană cu funcție de răspundere precum și de către un funcționar al autorității publice care nu este persoană cu funcție de răspundere, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente acțiuni săvârșite din interes material și personal (f.d. 1-2 cauza penală nr. 2011968024, vol. I).

În cadrul urmăririi penale pe cauza dată în privința reclamantului Ion Șiman au fost efectuate următoarele acțiuni de urmărire penală:

- dispusă efectuarea expertizei complexe tehnice a documentelor și grafoscopice prin ordonanța din 27 septembrie 2011 (f.d, 44-48, cauza penală , vol. II);

- ridicarea prin ordonanța din 26 iulie 2011 și procesul-verbal de ridicare din 05 august 2011, a statutului SA „Moldova-Film”, aprobat în redacție nouă de către Adunarea Generală la 07 septembrie 2010, în original de la SA „Moldova-Film” (f.d. 94-95, cauza penală vol. II);

- ridicarea prin ordonanța din 26 iulie 2011 și procesul verbal de ridicare din 02 septembrie 2011 de la Camera Înregistrării de Stat a dosarului juridic a SA „Moldova-Film”, în original (f.d. 111-112, cauza penală, vol. II);

- ridicarea, prin ordonanța din 21 septembrie 2011 și procesul - verbal de ridicare și examinare din 07 septembrie 2011, de la Ion Șiman a proiectului statutului SA „Moldova – Film”, aprobat în redacția nouă de către Adunarea Generală la 07 septembrie 2010 și autentificat prin semnătura lui Vitalie Sîrbul, în original (f.d. 118-119, cauza penală vol.II);

- colectarea mostrelor de la Ion Șiman, prin ordonanța și procesul - verbal de colectare a mostrelor din 21 septembrie 2011 (f.d. 133 - 142, cauza penală vol. II);

- recunoscut în calitate de bănuț pe cauza penală nr 2011968024 în comiterea faptei-prevăzute de art.332 alin.(1) CP prin ordonanța din 20 septembrie 2011 a ofițerului superior urmărire penală al PCE al Direcției Generale Urmărire Penală a CCCEC, căpitan Cuciuc Anatolie (f.d. 182, cauza penală vol.II);

- audierea în calitate de bănuț a reclamantului Ion Șiman la 20 septembrie 2011, orele 15.20-16.15, efectuat de ofițerul de urmărire penală al PCE al Direcției nr.5 a Direcției Generale Urmărire Penală a CCCEC, căpitan Cuciuc Anatolie, în care reclamantul a indicat că nu recunoaște vina care i se încredinează și în acest sens a dat declarații (f.d. 183-185, cauza penală vol.II);

-confruntarea, prin procesul-verbal de confruntare din 28 noiembrie 2011 a bănuیتului Ion Țiman cu martorul Țirbul Vitalie (f.d. 187, cauza penală vol.II);

-încetarea, prin ordonanța din 15 decembrie 2011, a urmării penale pe cauza penală nr. 2011968024 pornită la 14 martie 2011 pe faptul comiterii de către Ion Țiman a infracțiunii prevăzute de art.332 alin.(1) CP RM cu scoaterea acestuia de sub urmărire penală. În motivare se concluzionează că luând în considerație întregul material probator administrat, ținând cont de prescripțiile normative imperative, nu poate fi reținută răspunderea penală a lui Țiman Ion din considerentul că fapta acestuia nu întrunește elementele componenței de infracțiune prevăzut art.332 alin.(1) CP RM, și anume lipsește semnul obligatoriu al laturii obiective - fapta prejudiciabilă de modificare a conținutului statutului SA „Moldova-Film”, din care motiv urmărirea penală nu poate continua urmând a fi încetată (f.d. 198-201, cauza penală vol.II).

Reieșind din circumstanțele de fapt stabilite este cert faptul că în privința lui Ion Țiman a fost începută urmărirea penală la 14 martie 2011 fiind învinuit în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.332 alin.(1) CP RM, iar ulterior prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție din 15 decembrie 2011, s-a dispus încetarea urmării penale pe cauza penală 2011968024, pe motiv că fapta lui nu întrunește elementele componenței de infracțiune prevăzută de art.332 alin. (1) CP RM.

Raportând situația reținută la prevederile legislației în vigoare, inclusiv art.1405 Codul civil, Legea nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale Procuraturii și ale instanțelor judecătorești, corect prima instanță a concluzionat că se impune necesitatea reparării prejudiciului cauzat reclamantului.

În acest sens, în calitate de acțiuni ilicite, în baza art. 2 al Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, atât acțiunile cât și inacțiunile organului de urmărire penală, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale.

Pornind de la prevederile legale reținute mai sus și reieșind din ordonanța de încetare a urmării penale nominalizată, reiese că organul de urmărire penală:

-a incriminat lui Ion Țiman, conform ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuیت din 20 septembrie 2011, săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.332 alin.(1) CP, adică falsul în acte publice, ce constituie înscrierea de către o persoană cu funcții de răspundere, precum și de către un funcționar al autorității publice care nu este persoană cu funcții de răspundere, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente din interes material. În acest sens, organul de urmărire penală nu a acumulat suficiente probe concludente, care ar demonstra latura obiectivă a infracțiunii, și anume că acțiune lui Ion Țiman de a introduce în statutul SA „Moldova – Film” a datelor denaturate, deoarece proiectul statutului a fost semnat pe fiecare filă de către membrul consiliului SA „Moldova – Film”, Țirbul Vitalie, fapt care a fost confirmat și prin raportul de expertiză grafoscopice, iar statutul care urma să fie înregistrat la Camera Înregistrări de Stat i-a

fost înmănat tot de Sîrbul Vitalie și a fost ulterior înregistrat de Ion Șiman fără careva schimbări de conținut.

De asemenea, conform documentelor ridicate de la Camera Înregistrării de Stat s-a constatat că conținutul statutului SA „Moldova – Film”, care era în vigoare pînă la data de 22 septembrie 2010 era diferit, ceea ce denotă faptul că membrii Consiliului Societății nu puteau să modifice numai 2 articole din statut, dar s-a aprobat un nou statut în redacție nouă, ceea ce nu exclude faptul că statutul ar fi putut fi aprobat la Adunarea Generală în redacția care a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat, motive pentru care organul de urmărire penală a considerat, că vinovăția bănuیتului Ion Șiman în săvârșirea infracțiunii imputate nu s-a dovedit, în legătură cu ce acesta urmărirea penală a fost încetată, din motivul că faptele lui nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii.

La fel, prima instanță corect a stabilit că nu a fost asigurat, în pofida declarațiilor reclamantului-recurent, care se declara nevinovat pe parcursul urmăririi penale și, contrar prevederilor art. art. 24, 52, 95, 96, 100-101 CPP o bună desfășurare a urmăririi penale, încălcând atât principiile legalității, egalității, contradictorialității cât și aprecierii din punct de vedere al pertinentei, concludentei și veridicității fiecărei probe. Organul de urmărire penală și procurorul au obligația, conform normelor indicate, de a lua toate măsurile legale pentru cercetarea cauzei sub toate aspectele, complet și obiectiv, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuیتului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovătesc, mai mult ca atât, procurorul este obligat să verifice calitatea probelor administrate.

Totodată, corect s-a stabilit de către instanța de fond că pe parcursul urmăririi penale organul de urmăririi penală a încălcat drepturile reclamantului-recurent Ion Șiman și sub aspectul încălcării legii procesuale, deoarece de către organul de urmărire penală, care prin ordonanța din 14 martie 2011 a dispus începerea urmăririi penale pe art. 332 alin. (1) CP, în termenul legal de trei luni prevăzut de art. 63 alin. (2) pct.3 CPP nu a înaintat învinuirea, dar nici nu l-a scos de sub urmărire penală pe Ion Șiman. Recurentul fiind recunoscut în calitate de bănuیت doar la data de 20 septembrie 2011.

În circumstanțele relevate se constată cu certitudine că în cadrul urmăririi penale au fost încălcate esențial normele Legii procesual penale, care afectează drepturile și interesele legitime ale persoanei.

Din actele administrate la materialele dosarului și anume din toate plîngerile recurentului-reclamant adresate organului de urmărire penală, judecătorului de instrucție se invoca faptul incriminării ilegale de către organul de urmărire penală a relațiilor civile, economice, fapt confirmat prin hotărârile instanțelor de judecată cu privire la încasarea despăgubirilor morale și materiale cauzate.

Învinuirea înaintată ultimului este ilegală și din motivul că ea contravine jurisprudenței CEDO care în mai multe spețe a menționat că pentru a stabili ca o faptă să poată să fie calificată ca penală, trebuie examinate mai multe criterii și în cazul dat, organul de urmărire penală nu a lua în considerare că învinuirea înaintată nu are caracter penal. Reclamantul este o persoană bine cunoscută atît în RM, cât și peste hotarele ei. Pe parcursul a 14 ani a activat în calitate de director general adjunct al Operei Naționale și a Departamentului Cinematografic, precum și pe parcursul a 5

ani, a activat în calitate de director la SA „Moldova-Film”, iar pentru merite deosebite a fost decorat cu ordinul „Gloria Muncii”.

Din considerentele menționate se constată cu certitudine faptul încălcării dreptului constituțional al lui Șiman Ion privind prezumția nevinovăției, ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale, și ale prevederilor art.4 ale Protocolului nr.7 al Convenției Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În atare circumstanțe, temeinic și legal prima instanță a concluzionat că sunt evidente acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, în sensul Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, ce acordă dreptul reparării prejudiciului cauzat recurentului-reclamant

Mai mult ca atât, reieșind din prevederile Legii nr.1545 dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare și prejudiciul cauzat se repară integral indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești, iar conform art.1422 alin. (3) Codul civil, repararea prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv și în alte cazuri prevăzute de lege.

Pornind de la cele menționate mai sus, instanța de recurs reține că recurentul Ion Șiman pe parcursul a unui termen îndelungat de mai mult de 9 luni cât a durat procedura penală și judiciară, s-a aflat sub urmărire penală în condiții, ce desigur au adus atingere demnității umane, a suportat o stare de stres, circumstanțe desigur legate de suferințe grave morale, atât psihice cât și fizice.

Într-adevăr, pe parcursul a unui termen îndelungat de mult de 9 luni, adică din momentul pornirii în privința sa urmăririi penale din 14 martie 2011 și pînă în momentul dat, Ion Șiman s-a aflat sub urmărire penală, ce desigur au adus atingere demnității umane, a suportat o stare de stres, circumstanțe desigur legate de suferințe grave morale, atât psihice cât și fizice.

Astfel, în această perioadă, reclamantul-recurent, s-a aflat în dificultate și imposibilitate de a-și întreține familia, perioadă în care a avut de parte de stări de neliniște, stres și spaimă, fapt care a condus și la agravarea stării de sănătate. În ziua pornirii urmăririi penale, organele de drept ale Ministerului Tehnologiilor Informaționale a RM au fost informate despre acest fapt, în legătură cu recurentului și familiei sale li s-au interzis eliberarea pașapoartelor străine, din care motiv, timp de un an de zile, el și familia sa au fost privați de dreptul de a pleca la baștină în Ucraina, pentru a vizita mormintele părinților, a fost privat de dreptul de a pleca cu copiii în vacanță, la mare. Pe perioada desfășurării anchetei penale, ultimul și avocatul acestuia au fost invitați de mai multe ori la ofițerul de urmărire penală, unde a fost audiat în calitate de bănuț, a fost supus confruntărilor, a depus numeroase plângeri, s-au prezentat în instanțele de judecată, și în mod arbitrar, pentru a-1 tortura psihic și pentru a a-1 denigra în fața societății, colegilor și familiei, a fost lipsit și de sursele financiare, obținute prin ridicarea salariului. Acest fapt a condus la știrbirea imaginii, onoarei și demnității sale. Pe perioada desfășurărilor urmăririlor penale s-a îmbolnăvit de niște boli extrem de periculoase și care necesită tratament permanent

pe întreg parcursul vieții, cum ar fi boli cardiace, hipertensiune de gradul 1 și diabet zaharat. Totodată, inutil și ilegal i s-a răpit timpul pe care urma să-1 dedice familiei sale și serviciului, însă acesta fiind acordat organelor procuraturii și de anchetă. Aflându-se sub urmărire penală, timp de 9 luni, ultimul a fost privat de dreptul la muncă și salariu, fapt ce a condus la imposibilitatea întreținerii familiei. Deoarece pe parcurs de aproape 3 ani, nu a fost salarizat, nu a achitat nici cotizații pentru asigurarea medicală, și respectiv asigurarea medicală este pasivă, fapt prin care a fost privat de dreptul la asistență medicală. Cazul dat fost de rezonanță, fiind mediatizat atât în presa scrisă, cât și la TV, inclusiv peste hotarele țării. Toate aceste afecțiuni psihice și fizice au fost cauzate anume prin acțiunile ilegale și abuzive ale organului de urmărire penală și ele s-au datorat exclusiv pornirii urmăririi penale pe numele său, pornirii ilegale a dosarelor penale cât și conduita abuzivă a colaboratorilor de drept, despre ce a adresat multiple cereri și plângeri.

În același context instanța de recurs reține, că recurentul a beneficiat și a avut parte de un proces echitabil, în conformitate cu prevederile art.21 al Constituției RM, interpretat în ansamblu, cu prevederile art.3,4 CP RM, art.3,5,6 ale Convenției Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, adică urmărirea penală a fost încetată, organele procuraturii având ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanei cu funcție de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

Dând o apreciere celor enumerate mai sus, instanța de fond just a concluzionat că reclamantului într-adevăr, i-a fost cauzat un prejudiciu moral însă acesta urmează a fi estimat nu în mărimea a 500 000, lei, cum a solicitat reclamantul, ci în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice și fizice cauzate persoanei vătămate, ca recompensă a prejudiciului moral, cauzat prin încălcarea dreptului constituțional al lui Ion Șiman privind prezumția nevinovăției și ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale.

Prin urmare prima instanță corect a stabilit că suma prejudiciului moral solicitată de către reclamant în mărime de 500 000 lei este o sumă exagerată, deoarece în perioada derulării urmăririi penale reclamantul nu a fost supus unor acțiuni care să-i limiteze în mod brutal și abuziv drepturile garantate.

Mai mult ca atât, luând în considerație ordonanța din 15 decembrie 2011, este cert faptul, că încetarea urmăririi penale, deja conține în sine, pentru reclamant, o satisfacție morală.

Pe lângă cele menționate, după cum s-a stabilit în cadrul examinării cauzei în prima instanță reclamantul s-a aflat sub urmărire penală pe dosarul dat în perioada de la 20 septembrie 2011 până la data de 15 decembrie 2011, iar pe un alt dosar s-a aflat sub urmărire penală pe perioada de la 22 iulie 2009 până la 22 martie 2012, adică urmărirea penală pe ambele cauze au avut loc practic în aceeași perioadă de timp, perioadă pentru care reclamantul deja a beneficiat de compensarea prejudiciului moral în sumă de 50 000 lei, acordat prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 04 ianuarie 2013.

În același timp prima instanță corect a respins argumentul reprezentantului Ministerului Finanțelor precum că pe cauza indicată mai sus s-a luat în considerație statutul reclamantului, agravarea stării sănătății, stresurile suportate, cât și faptul că acesta a fost recunoscut în calitate de bănuț pe 4 dosare penale și acordarea unor sume pecuniare pentru aceeași perioadă de referință ar constitui o îmbogățire fără justă cauză, fiind deja dispusă ameliorarea suferințelor prin echivalent bănesc, însă reieșind din hotărârea nominalizată, aceasta se referă doar la dosarul penal cu nr. 2008011289 și nu la cauza dată.

Prin urmare, temeinic și legal prima instanță a ajuns la concluzia admiterii parțiale a pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral încasând în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice și fizice cauzate persoanei vătămate prin acțiunile organului de urmărire penală o compensație pecuniară în mărime de 8 000 lei, cu scopul minimalizării suferințelor morale.

Se mai reține că această sumă pe lângă ordonanța de încetare a procesului penal din 15 decembrie 2011 cu constatările indicate mai sus, poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

În rest, acțiunea privind încasarea prejudiciului moral corect a fost respinsă de instanța de fond ca fiind neîntemeiată de rând cu constatarea faptului aplicării față de reclamant a torturii psihice, interzise de art.3 al CEDO și încasarea sumei în mărime de 5 000 500 lei cu titlu de prejudiciu moral și 10 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. În acest sens se atestă cu certitudine, că instanței de judecată în baza art.121,122 CPC nu i-au fost prezentate careva probe pertinente în confirmarea aplicării față de reclamant a torturii psihice.

Din cererea de chemare în judecată este cert faptul că Ion Șiman a solicitat constatarea faptului, că în urma pornirii ilegale a urmăririi penale și atragerii la răspundere penală, în urma acțiunilor ilegale a organului de urmărire penală, a fost eliberat din funcție de director general al SA „Moldova-Film”, și că în urma acestor acțiuni el a ratat încasarea salariului pentru o perioadă de 32 luni, în mărime de 444 787 lei, motiv din care a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor suma de 444 787 lei cu titlu de venit ratat, în urma acțiunilor ilegale ale Procuraturii Generale și a organului de urmărire penală Centru Național Anticorupție.

Astfel, după cum s-a stabilit în cadrul examinării cauzei Ion Șiman a fost angajat în funcția de director general al SA „Moldova-Film” prin încheierea contractului individual de muncă nr.8 din 16 ianuarie 2006 pe un termen de 5 ani, iar ulterior, la data de 02 octombrie 2006, între părți a fost încheiat contractul individual de muncă cu termenul de valabilitate până la data de 16 ianuarie 2011. Potrivit procesului-verbal al adunării generale extraordinare a acționarilor SA „Moldova-Film” nr.12 din 17 ianuarie 2011 contractul individual de muncă cu Ion Șiman a fost încetat în legătură cu expirarea termenului contractului.

Este de reținut că legalitatea încetării relațiilor de muncă a lui Ion Șiman cu SA „Moldova-Film” din data de 16 ianuarie 2011, a fost constatată de către Curtea Supremă de Justiție prin decizia din 16 aprilie 2014 și prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun.Chișinău din 10 februarie 2012 conform cărora cererea lui Ion Șiman împotriva Societății pe Acțiuni „Moldova-Film”, intervenientul accesoriu Ministerul Culturii al RM cu privire la declararea nulității hotărârilor și proceselor-verbale ale

consiliului și adunării generale a acționarilor SA „Moldova-Film”, restabilirea în funcție, încasarea salariului pentru lipsa forțată de la serviciu, repararea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca nefondată.

Ca urmare, instanța de recurs mai reține, că în baza prevederilor art.123 CPC, faptele stabilite printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă într-o pricină civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sînt obligatorii pentru instanța care judecă pricina și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte pricini civile la care participă aceleași persoane.

Hotărîrea indicată a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 10 octombrie 2012, menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție, este definitivă și irevocabilă și deci, faptele stabilite nu se cer a fi dovedite, fiind degrevate de probațiune.

Pe lîngă cele menționate corect prima instanță a relevat că în litigiul precedent reclamantul a solicitat restabilirea în funcție, încasarea salariului pentru lipsa forțată de la serviciu începînd cu 13 aprilie 2011 pînă la 23 decembrie 2013, data repunerii în funcție, în sumă de 449 532,00 lei, iar în cauza dată reclamantul a solicitat cerințe practic analogice, exprimate prin constatarea faptului, că în urma pornirii ilegale a urmăririi penale și atragerii la răspundere penală, în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală, a fost eliberat din funcție de director general al SA „Moldova-Film” și că în urma acestor acțiuni el a ratat încasarea salariului pentru o perioadă de 32 luni, în mărime de 444 787 lei.

De asemenea, reclamantul-recurent nu a prezentat careva probe pertinente și concludente privind legătura cauzală între încetarea relațiilor de muncă din motive independente de voința părților (expirarea termenului contractului) și recunoașterea în calitate de bănuît a lui Ion Șiman. Ultimul, cum se indică mai sus a fost eliberat din funcție în legătură cu încetarea contractului de muncă pe un termen determinat – 16 ianuarie 2011, iar urmărirea penală, reieșind din ordonanța privind începerea urmăririi penale, aceasta a fost începută la data de 14 martie 2011, adică ulterior încetării relațiilor de muncă.

Prin urmare, Colegiul, civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de justiție consideră că prima instanță corect a ajuns la concluzia respingerii pretenției lui Ion Șiman cu privire la constatarea faptului că în urma pornirii ilegale a urmăririi penale și atragerii la răspundere penală, în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală a fost eliberat din funcția de director general al SA „Moldova-Film” și că în urma acestor acțiuni el a ratat încasarea salariului pentru o perioadă de 32 luni în mărime de 444787 lei.

Totodată, instanța de recurs consideră că prima instanță în temeiul art. 94 CPC legal a încasat în beneficiul recurentului Ion Șiman cheltuielile de judecată proporțional părții admise din acțiune și anume cheltuielile de asistență juridică în mărime de 10000 lei, achitate conform bonului de plată nr. 648449 din 19 aprilie 2011 pentru reprezentarea intereselor pe dosarul penal în baza art. 332 Codul penal.

În consecință, instanța de recurs reține ca greșită și contrară prevederilor normelor de drept material enunțate concluzia instanței de apel de casare a hotărîrii primei instanțe și emitere a unei noi hotărîri de respingere a acțiunii, fiind întemeiată critica recurentului în sensul că instanța de apel n-a examinat probele pertinente administrate la dosar, care confirmă încălcarea dreptului său constituțional privind

prezumția nevinovăției și ale drepturilor procesuale privind pornirea urmăririi penale și faptul cauzării prejudiciului moral în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

În atare circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că soluția primei instanțe de admitere parțială a acțiunii este rezultatul unei interpretări corecte a normelor de drept material, cu aprecierea juridică cuvenită a probelor în conformitate cu art. 130 Codul de procedură civilă și respectării prevederilor art. art. 121, 122 Codul de procedură civilă. Constată că instanța de apel a interpretat eronat prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și instanțelor judecătorești, ceea ce a dus la pronunțarea unei hotărâri nelegitime și neîntemeiate.

Astfel, soluția dată de prima instanță conform prevederilor legale enunțate este legală și întemeiată, care a cercetat pertinent probele administrate la materialele pricinii și corect a soluționat litigiul dat.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate de prima instanță, însă normele de drept material au fost aplicate eronat de către instanța de apel și nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Ion Șiman, de a casa integral decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art.445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Ion Șiman.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2015 și se menține hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 30 iunie 2014, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ion Șiman împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la prezumția nevinovăției și aplicării torturii psihice, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu

Galina Stratulat

Iuliana Oprea

Ion Druță

Ion Corolevski

